

Thema: Zeitzeugenbefragung

Die beiden Zeitzeugen haben sich bereits kurz vorgestellt. Nun habt Ihr die Gelegenheit, eine vertiefte Zeitzeugenbefragung mit _____ vorzubereiten und durchzuführen.

Für die Befragung selbst hat jede Gruppe 15 Minuten Zeit. Ihr findet Euren Zeitzeugen im Restaurant oder im Nebenraum des Restaurants. Eure Gruppe ist von _____ bis _____ dran. Bis dahin müsst Ihr auf das Gespräch gut vorbereitet sein.

Lest dazu den beigefügten Text über Oral History, mit einigen Hinweisen, die Euch helfen, das Gespräch möglichst gut vorzubereiten.

Jeder von Euch soll dem Zeitzeugen eine Frage stellen. Diese sollte das Leben des Zeitzeugen betreffen und auch mit der Zeit des Eisernen Vorhangs zusammenhängen.

Notiert Eure Fragen auf der Rückseite.

Wir werden Euch kurz zuvor ein Diktiergerät aushändigen, mit dem ihr dann das Gespräch aufnehmt. Probiert aus, wie es funktioniert. Gebt es gleich nach dem Interview zurück.

Téma: Rozhovor s pamětníkem

Oba naši pamětníci už se vám krátce představili. Nyní budete mít příležitost udělat s _____ důkladnější rozhovor, na který se ovšem musíte připravit.

Každá skupina má na rozhovor vyhrazených 15 minut. Pamětníka nejdete v restauraci nebo v místnosti vedle ní. Vaší skupině bude pamětník k dispozici od _____ do _____. Do té doby musíte být na rozhovor dobře připraveni.

Přečtěte si proto přiložený text o orální historii, kde najdete pár tipů, jak takový rozhovor s pamětníkem správně připravit.

Každý z vás by měl pamětníkovi položit jednu otázku. Ta by se měla týkat pamětníkova života a měla by souviset se železnou oponou.

Vaše otázky si poznamenejte na zadní stranu tohoto papíru.

V rámci přípravy si u nás vyzvedněte diktafon, na který budete rozhovor nahrávat. Vyzkoušejte si, jak funguje. Hned po rozhovoru ho zase vraťte zpět.

Oral History

Berichte von Zeitzeugen sind wichtige historische Quellen – doch es sind einige Schritte zu bedenken, um Zeitzeugenberichte richtig zu nutzen.

Das Gespräch vorbereiten

1. Verschafft Euch zunächst einen Überblick über die Zeit, von der der Zeitzeuge erzählen wird. Nur so kannst das Erzählte eingeordnet, bewertet und gezielt Fragen gestellt werden.
2. Erstellt einen Fragebogen. Zum einen lässt sich anhand eines Fragebogens der Gesprächsverlauf lenken, zum anderen wird keine wichtige Frage vergessen.
3. Sinnvoll ist es auch, Fotos, Karten, Schriftstücke und ähnliche Originalquellen bereitzuhalten, um einen Gesprächsanlass zu schaffen.

Vorüberlegungen

Folgende Fragen helfen, den Zeitzeugenbericht auszuwerten und als historische Quelle zu nutzen:

1. Wer erzählt? Wie alt und in welcher Lage war der Erzähler oder die Erzählerin damals?
2. Wie groß ist der zeitliche Abstand zwischen der Zeit bzw. dem Ereignis, von dem erzählt wird, und dem Interview? Welche Konsequenzen hat das für den Bericht?
3. Hat der Zeitzeuge oder die Zeitzeugin selbst erlebt, wovon er oder sie erzählt, oder hat er/sie es von anderen gehört?
4. Berichtet der Erzähler so objektiv wie möglich? Oder werden eventuell bewusst Dinge weggelassen? Wenn ja, aus welchen Gründen?
5. Vergleicht die neuen Informationen mit eurem bisherigen Wissen. Was ist neu für euch? Vergesst nicht, eure Gesprächsführung zu hinterfragen.

Der Zeitzeuge erzählt

1. Vergesst nicht, höflich zu sein. Die Begrüßung, genauso wie Bedanken, evt. ein Geschenk und die Verabschiedung sind Voraussetzungen für eine gute Gesprächsatmosphäre. Vorab könnte auch die ungefähre Gesprächsdauer und die Gesprächsführung besprochen werden. Falls ihr das Gespräch aufnehmen oder fotografieren wollt, vergesst nicht, zuerst um Erlaubnis des Zeitzeugen bzw. der Zeitzeugin zu fragen. Das gilt auch, wenn ihr Notizen während des Gesprächs anfertigen wollt.
2. Am besten lasst Ihr Euren Gesprächspartner frei reden. Denkt auch daran, dass der Zeitzeuge oft von den Erlebnissen stark berührt ist, und es ihm schwer fallen kann, davon zu erzählen. Trotzdem solltest Ihr bei Unklarheiten genau nachfragen. Respektiert aber auf jeden Fall den Wunsch, nicht über eine bestimmte Frage zu sprechen.
3. Um das Gespräch möglichst genau festzuhalten, verwendet ihr das Diktiergerät.

Quelle: <http://www.begegnungsraum-geschichte.uni-passau.de/unterrichtsmaterialien/eiserner-vorhang/unterricht-materialien/oral-history/>

Oral History

Informace od pamětníků jsou důležitým historickým pramenem. Pokud je ale chceme využít, musíme nejdříve zvážit několik kroků.

Příprava rozhovoru

1. Nejprve si sami udělejte přehled o období, o kterém vám bude pamětník vyprávět. Pouze tak můžete získané informace správně zařadit, vyhodnotit a klást cílené otázky.
2. Vytvořte si seznam otázek. Pomocí tohoto seznamu můžete vést rozhovor a nezapomente žádnou důležitou otázku.
3. Učitečné je také připravit si dobové fotografie, mapy, písemnosti, které mohou posloužit jako podnět k rozhovoru.

Vyhodnocení rozhovoru

Následující otázky vám pomohou vyhodnotit pamětníkovu vyprávění a využít ho jako historický pramen:

1. Kdo vypráví? Kolik mu bylo tehdy let a v jaké se nacházel situaci?
2. Jak velký je časový odstup mezi rozhovorem a dobou, případně událostí, o které pamětník vypráví? Jak to může ovlivnit získané informace?
3. Zažil pamětník sám, o čem vypráví, nebo o tom od někoho slyšel?
4. Vypráví pamětník objektivně nebo některé věci vědomě vynechává? Pokud ano, z jakých důvodů?
5. Srovnejte nové informace se svými dosavadními znalostmi. Co je pro vás nové? Nezapoměňte se rovněž kriticky podívat na to, jak jste rozhovor vedli.

Vyprávění pamětníků

1. Nezapomeňte na slušné chování, pozdrav, stejně jako poděkování a rozloučení, jsou samozřejmostí. Předem by měla být domluvena přibližná délka rozhovoru a způsob jeho vedení. Jestliže budete nahrávat a fotografovat, nezapomeňte nejprve požádat pamětníka o svolení. To platí i v případě, že si děláte zápisky.
3. Nejlepší je nechat pamětníka volně vyprávět. Důležité je mít na paměti, že dané události se mohou pamětníka respektive pamětnice často velice osobně dotýkat a může pro ně být těžké o nich vyprávět. Přesto je třeba se přesně vyptávat na nejasnosti, případně vrátit rozhovor zpátky k tématu. Respektujte ale každopádně přání pamětníka nevyjadřovat se k určitým otázkám.
4. Rozhovor by měl být co nejpřesněji zaznamenán. Nejlepší je použít diktafon.

Zdroj: <http://www.begegnungsraum-geschichte.uni-passau.de/cz/materialy-pro-vyuku/zelezna-opona/vyuka-materialy/oralni-historie/>